

UNRA

1941

MŪSU ŽINIOS

Nr. 37

Salzburgo - Glasenbacho Lietuvių Kolonijos Savaitinis Laikraštis
1946 m. liepos mėn. 20 d.

1933 - 1946

„Tad si savo skridimą skiria
me ir aukojame Tau, Jaunoji
Lietuva!“

Iš Dariaus ir Girėno test.

Liepos 17 d. sueina trylika metų, kai plieninis sakalas „Lituanika“ suglaudė sparnus Soldino miške, Prūsų žemėj. Tai antrasis po Žalgirio kautynių įvykis, kur lietuviskasis genijus suspindejo kaip saulė, mesdama gedos šešėlius savo niekintojams. Juk mažai kas iš sve tindačių, kai kas ir iš pačių lietuvių, tikėjo Lietuvos genijum ir heroizmu. Tačiau šie du jauni pasiryžėliai, Darius ir Girėnas, pasauliui įrodė, kad lietuviskojo genialumo ir heroizmo dvasia dar gyva.

Atlanto nugalėjimas ir tragiška didvyrių mirtis iškėlė mazytės Lietuvos vardą pasaulio spaudoje, kuri tinkamai įvertino jaunųjų pasiryžėlių drąsą. Iš visų kaimyninių valstybių, netgi iš Lenkijos, su kuria buvo nutraukti diplomatiniai santykiai, iš Amerikos ir kitų tolimosnių draugingų Lietuvai kraštų, susilaukta užuojautos. Nei vienas lietuvis ir gal ne vienas pasaulio didvyris dėl mirties nebuvo pelnęs tokios nuoširdžios kitų tautų ir net priešų užuojautos, kokia buvo pareikšta mūsų tautai.

Jau 1934 metais didvyrių vardais vadinta 300 gatvių, 18 tiltų, 8 mokyklų. Tiek Amerikoje, tiek Lietuvoje jaunimo organizacijos, įvairios bendrovės ir aeroklubai siejosi su jų vardais. Cikagos miesto valdyba netgi vieną gatvę pavadino „Lituanikos aleja“ ir papuošė paminklais.

Jų žygis rado atgarsio Lietuvos menininkuose. P. Rimša, Zikaras, Grybas, Buracas ir kiti kūrė projektus didvyrių paminklams, Tarabildai tē sukonstruktavo puikų medali, Pundzius - Dariaus ir Girėno statulėles. Iš dailininkų kun. P. Brazauskas pirmasis nupiešė „Lituanikos“ tragedijos paveikslus. Muzikai ieškojo iškvepimo plieninio paukščio mirtyje ir gaivalingoj žmogaus kovoje su stichija. Poetai ir rašytojai bandė sukurti veikalus apie Darius ir Girėną. K. Binkis ir K. Indriūnas jų garbei rašė poetas; netgi garsusis rusų poetas K. Balмонтas ir italas Zottol'is ieškojo temų Dariaus ir Girėno žygyje.

Lekūnų testamentas, kalbas drąsa ir heroizmas yra pavyzdys ne tik lakūnams, bet ir visai Lietuvos jaunomenei; juk kas nedega jaunys tėje drąsa ir romantinėmis svajonėmis, kas neturi idealizmo didiems.

darbams nuveikti, tas pasiliks tautai pelyjanciu lavonu ar net našta. Ypač ištremime, kur svetimųjų itaka ir didmiesčių nuotaikos fiziškai ir moraliskai lauzia jaunuomenės dvasią, tik idealizmas ir kova palaižo tautinę gyvybę, jėga ir verčia siekti kažko aukštesnio ir didingesnio. Dariaus ir Girėno idealizmas ir kova turėtų būti pavyzdžiu didžiajai dalimi bepradedančiai pelyti lietuvių tremtinių jaunuomenei.

„Ne mirti, bet gyventi, ne verkti, bet ryžtis, aukotis ir rengtis naujam žygiui – štai kokia jų testamento prasmė. Verkti lengva; tai ko nekąstuoja. Asaros tik maloniai kuteina akių blakstienas. Nesbukim laidotojų tauta, kuri mokėtų gražiai laidoti ir graudžiai raudoti prie savo didvyrių kapo, bet mokykimės gyventi jų dvasia ir alsuokim padangiu oru. Ieškokim gyvu didvyrių ir jiems stenkimės padėti, kol jie dar gyvi, kad galėtų savo talentus realizuoti ir kad daugiau tragiškai nebežūtų. Apšidairykim tik – rasim didvyrių, kurie dūsta be paramos, be kūrybinės silumos ir be visuomenės pritarimo?“ (J. Keliuotis)

Sis tas iš biografijos

Steponas Darius (Jucius) gimė 1896 metais sausio 3d. Rubiškės (vėliau Dariaus, km.) kaime, Kvedarnos valsč., Tauragės apskr. 1905 metais mirė Stepuko tėvas, ir našlė motina, pasunkėjus gyvenimo sąlygoms, išvyko į Ameriką, kur apsigyveno Čikagos mieste.

Baigęs amerikiečių pradžios mokyklą, Darius lanko vidurinę technikos mokyklą, o kiek vėliau ir aukštąją. 1917 metais Steponas stoja savanoriu į Amerikos kariuomenę. Dalyvauja Marnos kautynėse; čia jis sužeidžiamas; už stropumą ir sąžiningą pareigų ėjimą apdovanojamas karo medaliais.

Išgirdęs apie ziaurią vokiečių okupaciją ir apie lenkų ir bolševikų gresmę Lietuvai, Darius stoja į Lietuvos savanorių eiles. Dalyvauja Klaipėdos sukilime. Kad dar ir toliau galėtų tarnauti Lietuvai stoja į Lietuvos Karo Mokyklą, o vėliau į aviacijos. Čia išsyrškėja jo, kaip lakūno, gabumai.

1927 metais pakeliamas kapitonu. Tais pačiais metais, susikirtęs su kai kuriais kariuomenės viršininkais, pasitraukia iš kariuomenės gyvenimo ir grįžta į Čikagą pas tėvus, žadėdamas aplankyti Lietuvą oro keliais. Šį savo pažadą išpildo, susitikęs su Stasiu Girėnu.

Stasys Girėnas (Girskus arba Girčius) gimė 1893 metais spalio 4 Vytogalos kaim. (vėliau pavadintas Girėno kaim.), Kaltinėnu valsč., Raseinių apskr. Iš gausios Girskių šeimos (net 16 vaikų) liko tik penki; kiti išmirė nuo raupų ar tymų. Turėdamas vienuoliką metų, neteko tėvo, o vėliau ir motinos. Ieškodamas geresnio pragyvenimo, išvyko į Ameriką.

Susitikę Čikagoje šie du jauni vyrai planuoja orą kelionę į Lietuvą. Pradžioje juoktasi iš jų projekto, bet vėliau, pamacius jų skridimo techniką, atsirado jų projekto rėmėjų. Išskyla pats svarbiausias klausimas – kur gauti lėšų lėktuvui nusipirkti? Abu vyrai taupo pinigų – gus, skolinasi, šiek tiek sulaukia aukų iš Amerikos lietuvių ir perkasi lėktuvą, pakrikštydami jį „Lituanikos“ vardu. 1933 m. liepos penktos dienos rytą atsiskiria „Lituanika“ nuo Amerikos krantų.

Baigiant reikia priminti, kad Dariaus ir Girėno gyvenimas – tik rasis vargo kelias, kurio gale likimas pastatė karstą. Vargas ir jau – mroliškas idealizmas ižiebė juose aukštumų ilgesį, kurio irmirtis negugali, ir kuris pereina iš kartos į kartą, tarytum legenda. Taip miršta tikrai karžygiai.

A.M.

Yezys Zupka

NIUJORKAS - KAUNAS

Kaip slėnių peteliškė erdvėn nesdama pavasari,
Pakilot Jūs virš neapžvelgiamo Atlanto
Ir išnešėt i aukštumas mažytės žemės vardą -
Kaip žvaigždę iš nakties, kuri nei pateka, nei krenta,

Kokia banga užtvino kraštą džiaugsmas,
Ir žvilgsniai kaip sustingę Jūsų žemės skliautai -
Kiekviena debesėlį ilgesys i mūsų kraštą nešė,
Kiekvienas paukštis skrido tik i mus ir visą naktį siautė.

Praskrido ir naktis, ir debesėliai, ir lig vieno paukščiai.
Niurius ir tylinčius išleido mus aerodromas.
Bet laukem: gal vidudienį, gal vakarą,
Nors nerimas kaskart vis griaužė nenorom mus.

Ir juodu šydu plakesi padangėj,
Kol gedulan įsupo mus visus iš vieno,
Kol gedule mums atnešė vardus Atlanto erdvių -
Ir Dariaus ir Girėno...

Ne visą kelią nešėt Jus mažytės žemės vardą,
Bet didvyrių mirtim jis Soldine apskriejo žemės asį.
Musilenkė jums visos žemės,
O žalias kraštas - širdimi ir asara - Jus iširasė!

AUSROS VARTAI

Kada ir kaip atsirado Ausros Vartai

Ausros Vartų garbė yra pasiekusi platų pasaulį. Ausros Vartai atsirado, kai prieš ketvertą šimtų metų Vilniaus mieste, apsupo istorinį mūrą sieną, kai reikėjo gintis nuo žiaurių totorių. Mūre buvo įtaisyti ketveri vartai, kurių vieni, esantieji rytuose, buvo pavadinti Ausros Vartais. Juose, aukštokai virš apačioje einančios gatvės, jau trys keturi šimtai metų kaip yra garbinamas Šv. Marijos stebuklingas paveikslas.

I Ausros Vartus maldininkai net iš tolimų vietų keliaudavo, ypač tris kartus per metus: 1. trečia, sekmadienį po Velykų, 2. Sekmine (kai maldininkai eidavo į Vilniaus Kalvariją) ir 3. Šv. Marijos Globos šventėje lapkričio trečia, sekmadienį.

Beveik kasdieną čia būreliai žmonių suklaupia miesto gatvėje prieš Marijos paveikslą. Praeiviai, kad ir kitų tikybų, jei tik eina ar važiuoja pro tuos vartus – pagarbiai nusiima kepurę, o jau Marijos paveikslas, remai, kolonos, koplyčia nusagstyti dėkingu maldininkų „votais“.

Sventojo paveikslo istorija

Stebuklingojo paveikslo kilmė nėra tikrai žinoma. Spėjama, kad jisai buvęs pagamintas specialiai Vilniaus miesto vartams paties miesto užsakymu maždaug apie 1520–1530 metus; paveikslas buvęs padarytas pačiame Vilniuje, spėjama, kad jį tapęs italas dailininkas ar italų dailės mokyklos auklėtinis. Paveiksle autoriaus parašo nėra.

Paveiksle matosi tik veidas ir rankos, o patsai paveikslas apdengtas metaliniu, padarytu iš sidabro drabužių, iš puošė gražiai išvadziotomis rožėmis, tulpėmis, chrizantemomis, gvazdikais. Specialis tai pripažįsta, kad tas meniškasis sidabro drabužis buvęs darytas Vilniuje vilniečių auksakalių maždaug prieš tris šimtus metų.

Paveikslas tapytas ant sujungtų astuonių azuolinių lentų.

Karmelitų globoje

Vilniuje 1626 metais išikūrą vienuoliai karmelitai, ėmė rūpintis paveikslu. Perimdami paveikslą, jie rado jį toje pačioje vietoje, kaip ir dabar, įleista, šiek tiek į mūrą; nuo sniego iš lietaus jį saugojo durelės. 1671 metais karmelitų rūpesčiu toje pat vietoje buvo pastatyta medinė koplyčia. Joje esąs paveikslas ir vėliau buvo papuostas tuo sidabro drabužiu. Idomu tai, kad šį drabužį kesinosi pavogti vienas Petro Didžiojo kareivis, bet jam nepasisekė. 1715 metais kilo gaisras, sudegė koplyčia, bet paveikslą karmelitai suspėjo išnešti. Paveikslas buvo padėtas baznyčioje ir garbinamas gausiai besirenkančių žmonių.

Vėliau buvo pastatyta mūro koplyčia, į kurią buvo perneštas stebuklingasis paveikslas. Pernešimo eisenoje dalyvavo keturi vyskupai, būrys Lietuvos senatorių ir kt. Pora kartų koplyčia ir paveikslas buvo atremontuoti, atnaujinti. 1, 27 metais, prieš paveikslo vėdinimą, darant atnaujinimą, atplėsus sidabrines drabužio skardas, po jomis rastas apie trečdalią colio storumo dulkių sluoksniš. Paveiksle suskaitytos 2683 skylės nuo vinių, kuriomis buvo prikalta sidabro drabužis ir išadai. Vienoje vietoje paveikslas ir metaliniai drabužiai persėdinti senoviniu šautuvu. Nustatyta, kad tai šauta švedų, kuri 1702 m. šaudė į besiveržiantį per Ausros Vartus Lietuvos karininką Ant. Novosielskio būrį. Lietuviai laimėjo, o Kovosielskis dekojo Marijai už ypatingą jos globą ir paaukojo sidabrinių „votų“. b.d.

Poetas Ad. Mickevičius apie Marijos stebukla

Paveikslas jau seniai garsėjo stebuklais. Vienuolio tėvo Hilario raporte tvirtinama, kad 1671–1761 metais buvo surašyta 17 dokumentuotų, priesaika patvirtintų, stebuklų, bet bažnydė, laikydamasi didelio atsargumo, dar ilgai netarė žodžio apie paveikslo stebuklingumą. Tačiau jau 1773 metais popiežius gausiai suteikė atleidimų tiems, kurie meldžiasi į Aušros Vartų Švenčiausiąją Mergelę. Kai 1671 metais paveikslas buvo nešamas į naujai pastatytą koplydį, Aušros Vartų Marijos garbė skelbė net 12 Vilniaus Akademijos kalbėtojų, o 1675 m. ta pati Vilniaus Akademia pasirinko Aušros Vartų Motiną savo Užtėrėją ir Globėją. Aušros Vartų Marijos garbą skleidė ir didžiųjų poetų, plunksnos, garsusis Adomas Mickevičius. „Pono Tado“ poemoje taip eiluoja:

„Čia prie Javės saukiuosi, Panele Šventoji!
Tu juk Vartus Aušros, Cėnstakavą globoji,
Tu esi apgynėja mažam Naugardėliui.
Kaip gražinai sveikata seniai man vaikeliui,
Kai paaukotas Tau maldingos motinėles
Tuoį prasivėrė merdindios mano akelės,
Ir pasimelstų Dievui už galia gražintą
Pėscias aš Tavo slenkstį pasiekdavau šventą.“

Poetai ir kompozitoriai

Aušros Vartų Marijos garbei savo kūrinius skyrė Slovackis, Syrokomla ir kiti. Kompozitorius St. Moniusko (operų kūrėjas, parasęs muziką „Halkai“) 1846–1855 metais sukūrė turtingas melodijas net keturioms (lotyniškoms) Aušros Vartų litanijoms.

Aušros Vartų Marija ilgainiui populiarejo ir inteligentijoje. Buvo sudarytos specialios maldaknygės – Aušros Vartų Altorius, kuria sudaryme dalyvavo rašytojai Kraševskis, Odynčinas, Syrokomla. Maldaknygės buvo išleistos prieš 1863 metus, porą jų buvo atspausdintų Paryžiuje, kur Saint-Severin bažnyčioje buvo įtaisyta (gal būt ano laiko politinių emigrantų rūpesčiu) Aušros Vartų Marijos paveikslo kopija su Lietuvos ir Lenkijos herbais (vytis ir erelis) viršuje.

Jau senose, net lenkiškose giesmėse apie Aušros Vartų paveikslą, taip atsiliepiama:

–Didi apgynėja Gedimino miesto.
–Sostinėje esandioji Išminties skrynja.

Tos giesmės turėjo ir politinį atspindį, todėl labai netiko tuo metu Lietuvai okupavusiems rusams. Rusai jau buvo besirengią pavaikslą atimti ir perduoti provoslavams, tačiau Muravjovas netikėtai liko iskeltas, ir ta šventvagystė liko neįvykdyta.

1927 metais liepos mėn. 2 dieną popiežiaus vardu ir įgaliojimu Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslas buvo iškilmingai vainikuotas. Lenkai norėjo jį vainikuoti „Lenku, Karalienės“ titulu, bet popiežiaus nutarime tebuvo leista vainikuoti tik „Šv. Mergelės Marijos – Gailestingumo Motinos“ vardu.

Lietuvos poetai apie Aušros Vartų Šv. Mergelę

Grazų garbės vainika, Aušros Vartų Marijai prie Lietuvos poetai. Maironis taip rimuoja:

„I Vilnių brangią mums šventovę,
Taip trokstan pulti Tau po kojų;
Bet svetimi, ten išbrovę,

„Kad mums gražintu Vilniaus salį“.

Adomas Jakštas „Dambrauskas savo plunksną paskyrė Ausros Var-
tų Panelės maldos ir Viešpatį Jėzų“ legendos aprašymui. Toje legendoje
pasakoja, kaip lenkai Ausros Vartų Marija sumanė vainikuoti Lenkų ka-
raliene, kaip Šventoji Mergelė meldusi savo Sūnų, sakydama, kad ji nen-
rinti Lenkų karaliene vadintis ir kad, kaip jai prašant, būves atsiųstas
Šv. Lukas, kad paties piešta Marijos paveikslią paimtų į dangų, gi „te-
palieka lenkeliams menkas bogomazas“. Meldimas buves išklausytas.

Vaizdi pasakaitė, kurioje atsispindi anuo metu įtempti tarp abiejų tautų santykiai.

Gyvai lietuviai, ilgesi ir maldas prie Ausros Vartų, Marijos nu
sako rašytojas-poetas Vaidiūnas:

"Motina Dievo Aušros Karaliene,
Vai, kaip to Vilniaus širdis pasiilgo -
Šnabzdė senelei maldoj susikaupus...
Liūdesio asaros veida jai vilgo,

-Motina Dievo, narsią Užtarsėja,
Vilnius bus mūsų. Mums Vilnius neužves !-
Saukia, krūtinę atstato, prieš vėją.
Sveikas, kaip azuolas, jaunas leituvis.

Skausmo pagautas, kad Vilnius svetimųjų užgrobtas, poetas Kle-
mensas Dulke kalba apie tris milijonus širdžių, kurios kiekvieną rytą
meldžiasi:

"Ir visi ta, pačia ta pačia šventa malda:
Pavergtas Vilnius, pavergti Vartai Motinos Sventos.
Vario trimate, paleiski į šalį skardžiausi, balsa-
Ir tuoj trys milijonai kardu, sušvytruos."

Religinis poetas ir garsusis guomiu „Kalevalos“ vertėjas kan.
A. Sabaliauskas (Zalia Ruta) savo eilėraстыje Aušros Vartų Motinai pa-
sakoja si:

„Nuvargo man akys, bėgiūvint 1 rytus,
Jos kreipias, kur toka saulelė,
Lyg spindulė, jaudia iš tolo,
Kurio Tu švieti Ašdros Vartuose.

Pirmojo pasaulinio karo metu „Tėvynės Ašaromis“ prabilęs i savo tautiečius rašytojas-poetas M. Gustaitis savo „Maldoje už Tėvynę“ prie Aušros Vartų” krieptasi:

„Pastiprintoja krikščionių - Marija,
Stebuklingoji Zvaigždė Aušros Vartų !
Tiek jau tėvynę išgelbėjus kartų,
Gelbėk ir nūdien tą mūsų eldiją,
Štai nusilenkė prieš tave, Marija,
Klūpoja minios ir meldžiasi graudžiai:
Ranką ištieski, palaimink tų liaudžiai,
Lietuva laimink, priglausk Žemaitiją”.

„Bet jei Neptūnas ar galingasis audrų Perkūnas ir mums bus pūstus – pastos mums kelia į jaunąją Lietuvą ir pašauktą LITUANIKĄ pas save, – tada Tu, Jaunoji Lietuva, turėsi iš naujo gyvintis, aukotis ir pasirengti naujam žygiui, kad audringųjų vandenynų dievai būtų patenkinami Tavo pastangomis, pasiryžimu ir nekviestu Tavo į Didįjį Teismą.”

Is Darlehen in Höhe von 1.000.000,-

Maironis

JEI PO AMŽIŲ KADA

Jeį po amžių kada skaudūs pančiai nukris
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis -
Ar jiems besuprantamos bus?

Ką mums žada rytojūs?... Tikėk, jei gali!
Nes ir kaip begyvent ir kentėt be vilties?
Rodos, Dievas užmirso!... o žmonės mieli,
Palauk, iki rankų išties!

Tarp vargų - sopulių, be rasos ir žvaigždės,
Mūsų mėlynos akys apteko kraujais;
Kam mirtis jas užmerkė, laimingas ilsės,
Širdies nebekruvins vargais.

O tačiau mes, be ašarų jungą dienos
Nesdami, be nakvynės keliaujame sau,
Ar mums audros užkaukė, ar kas kelią užstos,
Aukščiausias, tarnaujame Tau.

Nei vaitoti, nei verkti neprate, visai,
Vien atstatom krūtine, apkalta, ledu:
Ne be žado širdies mes kokie milžinai,
Bet sielą prakalbint sunku!

O, kad oro placiau kiek pasemt krūtinei!
Kiek ten jausmo gilaus, nepradėtų jėgų!..
Ar tai viskas užmirš, vien svajonių sapne?
Ar žūsme keliais be darbų?

O, kaip kartais sunku! Ar kas norint supras?
Bet ganai! Ne be vardo mus audros išgriau!
Užgiedokime, vyrai, sau dainas linksmas!
Kaip vyrai keliaukim toliaus!

Jeį po amžių kada skaudūs pančiai nukris
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis -
Ar jiems besuprantamos bus?

Argentinos respublika yra Pietų Amerikos pietinėje dalyje ir apima 2.790.000 kv.km. plotą. Šiaurėje siekia pietinę atogrąžų sritį, o pietuose baigiasi didžiule sala, vadinama Ugnies Žeme. Argentinos rytinį pakraštį nuo Ugnies Žemės ligi Rio de la Platos ilankos plauna Atlanto vandenynas, kitose vietose ji rubežiuojasi su pietų Amerikos respublikomis: šiaurės rytuose – su Urugvajumi ir Brazilija, šiaurėje – su Paragvajumi ir Bolivija, o vakaruose – su Čili. Argentinos krastas išsitiesęs ilgai žemyna ir siekia apie 3.500 km. ilgio. Jo didžiąją dalį sudaro derlinga Paramos tekmu, nuo jos į vakarus žemuma ir į pietus Pampos lyguma. Visu vakariniu Argentinos pakraščiu traukiasi Andų kalnai, kurių viršūnės siekia 6.000 m. aukščio. Ju kalnagubriu eina siena tarp Argentinos ir Čili. Didžiausios krasto upės yra šiaurės rytuose: Parana ir Urugvajus, abi iteka Rio de la Platos ilankon. Be to, nemaža yra mažesnių upių, tekančių iš vakarų į rytus, prasidedančių Andų kalnuose ir tekančių į Atlanto vandenyną.

Argentinos klimatas įvairus, pradedant šiaurėje subtropine sritimi ir baigiant pietuose vidutinio ir net šalto klimato sritimi; Vandenkritulių čia nevienodai; kai kuriose srityse yra pakankamai ar net daug, kaip Buenos Aires, Rosario ir Santiaago del Estero, kitur mažiau, vietomis net permaža. Kritulių kiekis turi didelės reikšmės žemės ūkiui.

Dabar Argentinoje yra 11.847.000 gyv.; vienam kv.km. atitinka 42 žm. Iš pirmųjų vietinių gyventojų indėnų yra užsilikę labai maža. Jie sutinkami Ugnies Žemėje, Patagonijoje, kalnuose ir Čako srityje. Be to, siek tiek yra negrų ir mulstų. Visi kiti Argentinos gyventojai baltieji. Tai yra nukeliavę iš Europos įvairių tautų ateiviai, emigrantai. Pirmieji ispanai pradėjo 16 šimt. kolonizuoti Rio de la Platos ilankos pakraščius špitis ir tie ten sudarė daugumą. Vėliau kartu su ispanais atkeliavo daug italių ir prancūzų, mažiau anglų, vokiečių ir kitų. Atvykę ir apsigyvenę europiečiai Argentinoje sudarė kelias provincijas, priklausančias Ispanijai, kurios 1816 m. atsiskyrė ir pasiskelbė nepriklausomomis Rio de la Platos savivalstybėmis. Vėliau atskilo Paragvajus ir Urugvajus ir sudarė atskiras nepriklausomas valstybes, o iš likusios dalies susikūrė Argentinos respublika. Argentinoje valstybinė kalba ispanų.

Paskutiniu laiku daugiau pasireiškia italai, ypač žemesniuose sluoksniuose; papročiais ir apsirengimu pasižymi prancūzai; anglai ir vokiečiai daugiau pasireiškia kaip prekybininkai, amatininkai, gydytojai, valdininkai ir mokslininkai. Bendrai, Argentina yra tikras žmonių internacionalas, kur gal būtų mažiausiai reiškiasi tautinis šovinizmas. Nuo seniau ten gyvenančiose seimose, ypač provincijoj, vyrauja griežti ispanų kolonistų papročiai ir būdas, o miestuose – modernizmas ir šių dienų europietiška elgsena.

Tankiausiai apgyventa vidurinė Argentina. Ten yra iškūrę ir didieji miestai: Buenos Aires (2.213.000 gyv.), Rosario (485.359 gyv.), Cordoba (253.000 gyv.) ir kiti mažesni. Visa vakarinė kalnuotoji dalis ir pietų sritys labai retai apgyventos.

Argentinos gyventojai užsiima daugiausia gyvulininkyste ir žemdirbyste. Pirmoj vietoj stovi gyvulininkystė. Visam krašte priskaitoma avių 70 ml., galvijų 30 ml., arklių 8 ml., ožkų 4 ml. ir kiaulių 1,5 ml. Pietinėje dalyje Patagonijoje daugiausia veisiamos avys, vidurio provincijose – galvijai ir arkliai. Tose srityse yra išteigta atitinkamai nemaža skerdyklų, mėsos šaldytuvų, mėsos konservavimo ir odų apdirbimo fabriku. Argentina išveža daug gyvulių, skerdienos, ir įvairiai perdirbtos mėsos konservų.

Paskutiniu laiku smarkiai pažengė ir žemės ūkis. Dabar ne tik savo reikalam užtenka žemės ūkio produktų, javų, bet nemaža išveža

ir i kitus kraštus. Iš žemės ūkio produktų pirmoj vietoj stovi kviečiai, kurių čia daugiausia sėjama, toliau kukuruzai, linai, avižos, liucerna; auginama taip pat vynuogių, vaismedžių, cukrašvendrių, bulvių, daržovių, siek tiek ryžių, medvilnės ir kavos.

Žemės ūkis, palyginamai, dar atsilikęs; žeme apdirbama primityviai, bet daugiausia mašinomis, nes čia yra didelis trūkumas darbininkų. Dažnai kartą aparą, i neįspūstą nepatrestą žemę sėja. Nors ir žemė menkai išdirbama ir netresinama, bet derliai, palyginamai, geri. Kai toj vietoj nebeauga kviečiai ar kiti javai, sėja net kelis metus iš eilės liucerną pašarui. Kai kuriais metais čia pasireiskia didesni temperatūros svyravimai, esti šalnų, ir iskrinta ledų, kuriuos šaltos oro srovės atneša iš Andu kalnų. Kartais esti sausrų, arba vėl anksčiau rudens lietūs, kas sudaro žemės ūkiui sunkumų. Neapsakomai gerai paruoštoj žemėj javai esti daug įautresni įvairioms klimato atmainoms. Be to, čia kartais užpuola javų laukus specialiai skerių, kurie sunaikina didelius plotus. Nežiūrint minėtų sunkumų, žemės ūkis Argentinoj klesti ir turi didelę ateitį.

Siaurės rytų subtropinėj Argentinos dalyje auginama daugiausia kukuruzus, cukrašvendres, vynuoges, kviečius, miežius, o vakaruose daugiausia vynuoges. Šioje srityje trūksta lietaus, todėl tenka laukus laistyti dirbtinu būdu. Žemės ūkiui geriausiai tinkanti sritis yra vidurio Argentina. Čia daugiausia sėja kviečius, kukuruzus ir šaumenis ir liucerną.

Pietinėje Argentinoje — Patagonijoje, kur yra įrengti drėkinimo kanalai, taip pat gerai dera javai. Šioj srity trūksta lietaus, ir ji geriau tinka gyvulininkystei.

Miškų pramonė Argentinoje nereikšminga; viena, miškų negausu, antra, kalnų srityje miškai sunkiai prieinami. Vietomis net kurui trūksta.

Žemės turtų Argentinoje yra, bet i tai ligi šiol mažai buvo kreipiama dėmesio. Be to, dauguma žemės turtų yra Andu kalnuose, kurie dar tuo tarpu sunkiai prieinami, trūksta susisiekimo priemonių gerų kelių ir gelžkelių. Argentinoje iskasama aukso, sidabro, vario, alavo, akmens anglių, naftos. Kalnų prampnė dar per mažai išsiplėtusi, neužtenka nė savo reikalams. Akmens anglių, žibalo ir naftos turi išivežti iš kitur.

Gelžkelių tinklas pravestas tik vidurio Argentinoj ir iš viso turi 38.230 km. Motorizuotų sunkvežimių turi 331.020, prekybos laivų 346 su 342.500 brt.

Argentina yra žemės ūkio kraštas pirmoj eilėj. Ten esanti gamta daugiausia susijusi su žemės ūkio gaminiais, kaip cukraus fabrikai, pieninės, sūrinės, mėsos konservų, odų fabrikai, spirito vėryklės, alaus daryklos ir vyno gamyba; šių paskutiniųjų produktų nemaža suvartojo vietoje.

Tendraciai, imant, Argentinoje yra galimybė visose srityse plėstis ir tobulėti, didinti ir racionalizuoti gamybą. Ateitis yra ne tik žemės ūkiui, bet ir pramonei ir prekybai, jei tik pasaulinė konjunktūra eis į naudingą linkmę. Argentinoje yra didelis trūkumas darbo jėgos — žmonų, kaip darbininkų, taip įvairių amatininkų ir specialistų. Ten tikrai galėtų keliolika milijonų žmonių rasti sau neblogo pragyvenimo šaltinį.

Dr. A.M.

„Pirmiausia reiktu paskandint i jūrą
ta, us pasididžiavimą senoliais.
Nyktukas juk nebus dėl to didesnis,
kad čia senelis buvo Galijotas”

Ibsenas

AMERIKOS LIETUVIŲ PASTANGOS LIETUVOS REIKALU

(Tęsinys iš Nr. 36)

Savo kalbą Kelly baigė: „Amerika rankų nenuleis tol, kol visos tautos, tarp jų ir Lietuva, neatgaus savo laisvės“. Po jo kalbos posėdis tęsė dienotvarkę. Buvo nutarta siųsti atstovus į I-ją JT konferenciją ir įgyvendinti Amerikos lietuvių tarpe vienybę. Posėdis buvo baigtas Lietuvos himnu, o vakare suvažiavimo dalyviai buvo priimti Lietuvos pasiuntinybėje ministro Žadeikio su poniu. Suvažiavimo pabaigoj buvo padėti vainikai ant Nežinomojo kareivio ir ltn. S. Harris kapu. Harris – Amerikos Misijos Lietuvai karininkas, žuvęs 1920m. bolševikų ruošto sukilimo metu.

Vykdydama Vasingtono suvažiavimo nutarimą, A.L.M. gegužės pradžioje nuvyko vienokiu ar kitokiu būdu dalyvauti San Francisko konferencijoje. Veikla buvo pradėta gegužės 4d., išeikiant visu jungti – nių tautų delegacijų pirmininkams memorandumą, primenantį Lietuvos pažeistas teises ir reikalaujanti jos priėmimo į JT pilnateisių narį. Kita diena buvo surengta didelė spaudos konferencija; joje dalyvavo per 80 laikraštininkų ir radijo žmonių. Daugybė laikraščių išidėjo plačius straipsnius apie Lietuvą ir jos tragediją.. Komunistų spauda didžiausia audra puole A.L.M., skleidama nepagrįstus smeigtus. Tai buvo, palyginti, niekis prieš pasisakymus tokių laikraščių, kaip „Chicago Tribune“; jame buvo aiškiai pasisakyta prieš išklytą smurtą. Gegužės 18 – 21 dienomis visa Hearsto koncerno spauda išidė straipsni „The Case of Lithuania“. Jame aiškiai konstatuojama, kad Lietuva, kaip ir Estija su Latvija, yra užgrobtą ir kad dabar esančias laikas tam nenormalumui pašalinti. Straipsnyje ištisai paduodama A.L.M. memorandumo vieta, kur reikalaujama, kad į JT būtų priimta ir Lietuva.

Po trumpo laiko vėl visi Hearsto laikraščiai tą pačią temą išidėjo adv. Olio straipsni „Small Nations and the World Security Organisation“. Ir taip diena po dienos vienam ar kitam laikrašty buvo minimas Lietuvos vardas.

Radio bangomis Amerika irgi buvo plačiai siuo klausimu informuojama. Gegužės 3d. A.L.M. atstovai dalyvavo San Francisko radio programoje kartu su pilnateisiais Australijos ir Korejos delegatais. Tos dienos rytą Lietuvos moterų vardu kalbėjo p. Hipatija Yčienė – Žiurienė, vaizdžiai apibūdinti Lietuvos padėtį.

Gegužės 20 d. San Francisko katedroje buvo atlaikytos iškilmingos pamaldos, kurias celebravo pats San Francisko arkivyskupas John J. Mitty. Pamoksle buvo iškeltos neišdildomos Lietuvos teisės būti nepriklausoma valstybe; katedra, pamaldų metu buvo pilnutėlė, o vietinė spauda plačiai jas aprašė, nusviesdama, kas ta Lietuva ir kokią trokšta..

A.L.M. veikla San Franciske buvo baigta priėmimu, kuriame dalyvavo daugelis tolimų kraštų – Čili, Urugvajus, Kinijos, Egipto – svečių, gal būtų pirmą sykį susipažinusių su Lietuva ir jos tragiška padėtimi. (Iš „Žiburių“)

„BERICHTE UND INFORMATIONEN“ APIE PABALTIEČIUS

Salzburge išeinančias „Berichte und Informationen“ atspausdino ilgą ir išsamų pranešimą apie D.P. Austrijoje, paduodamas pilnas statistines lenteles ir kitokias informacijas. Šis pranešimas išsivertė ir lenku „Głos Polski“. Nemaloniam krito į akis tas faktas, kad austrų klasifikacijoje Pabaltijo kraštų žmonės – lietuviai, latviai ir estai figūruoja ne sąjunginių tautų grupėj, kaip kad lenkai, rusai ir kiti, bet priešų pusėj sykiu su italais, rumunais, vengrais ir bulgarais. Šiam reikalui atitaisyti ir patikslinti Pabaltijo komitetui daro žygį. Skaitytojams turime pasakyti, kad oficialiosios karinės ir tarptautinės įstaigos pabaltiečius laiko kartais sąjunginėmis tautomis, kartais palankiai neitraliomis, bet nieku būdu ne priešais, kaip tai padarė patys jų skaidiuje būdami austrai.

Vienas paskutinių laikų medicinos išradimų yra penicilinas, kurio veikimas kaikiurių ligų veikėjus yra laboratoriniais ir klinikiniais bandymais nustatytas.

Penicillina surado atsitiktinai dr. Alexander Flemming Londone 1928 m., bedarydamas laboratorijoje bandymus su viena bakterijų rūšim, vad. staphylococcus. Jis pastebėjo, kad vienoj vietoj ant maitinamosios medžiagos, kur buvo pasėta staphylococcus kultūra, atsirado pelėsių, ir toje vietoje staphylococcus kultūra nebeužaugo. Flemmingui atėjo mintis, kad tie pelėsių grybeliai gamina tokia medžiaga, kuri kenksmingai veikia staphylococcus. Ta kryptimi pradėjo jis toliau daryti bandymus. Išauginęs viename mėgintuvelyje tu pelėsių grybelių, gavo viršum jų paviršiaus apie pusantro centimetro aukščio drumzlinio skystimo. Ta skystima praskiedęs 800 kartų ir pridėjęs prie maitinamųjų medžiagų, kur buvo pasėta kai kurių bakterijų, kaip staphylococcus, streptococcus ir pneumococcus, visuomet sutrukdavo tų bakterijų augimą. Tai buvo vienas iš stipriausiųjų jau žinomų bakterijų užmušėjų. Toji medžiaga buvo tris kartus stipresnė už gryną karbolio rūkštį. Šie pelėsių grybeliai priklausė „Penicillium“ pelėsių grupei, todėl gautąją medžiagą A. Flemming pavadino „Penicillin“.

Toliau A. Flemming, bedarydamas bandymus su pelėmis ir triušiais, priėjo išvados, kad ta medžiaga, suleista ar tai į venas, ar tai į stuburo kanalą, ar tiesiog ant žaizdos uždėjus, nekenkdavo nei organizmo audiniams, nei baltiesiems kraujo kūneliams.

Vėliau tolimesni ta kryptimi darbai lyg ir buvo nutraukti dėl kelių svarbių priežasčių. Pirma, norint pagaminti pakankamą penicilino kiekį, kurį galima būtų panaudoti gydymo tikslams, būtų reikalinga išauginti tų pelėsių grybelių milžiniški kiekiai; tai be specialiu įrengimu neįmanoma. Antra svarbi priežastis, tai 1933 metais vėl atgijusi chemoterapija, kuri jau buvo paplitusi 1910 metais, kai Paul Ehrlich surado salvarsaną sifiliui gydyti. 1933 metais surasti sulfamidų preparatai, kurie kenksmingai veikia kai kurias bakterijas, kaip pneumococcus – plaučių uždegimo sukėlėjus, gonococcus – smegenų apvalkalėlių uždegimo sukėlėjus, gonococcus – tripečio sukėlėjus ir kitus; žinoma, yra tas skirtumas, kad sulfamidų grupės preparatai tam tikrais atvejais (inkstu susirgimo) kenksmingai veikia pati organizmą. 1938 metais dr. Howard Walter Florey Oksfordo universitete vėl grįžo prie penicillino tolimesnių tyrinėjimų. Jis su savo asistentais per kelis mėnesius iš 100 litrų maitinamosios medžiagos, kur buvo auginami pelėsių grybeliai, pagamino 1 gr. penicillino, ir jo skiedinys 1:2 milijonų proporcijoje sutrukdavo bakterijų veisimąsi ir augimą. Eilė bandymų su pelėmis, žiurkėmis ir katėmis Florey nustatė, kad penicillin padaro visą eilę bakterijų nekenksmingomis, kaip tai staphylococcus, aureus, staphylococcus pyogenes, clostridium septicum.

Pagaminęs pakankamą penicillino kiekį, 1941 m. Florey perėjo prie bandymų su žmonėmis, ir pirmas atvejis buvo policininkas, nuo kraujo užsikrėtimo gulėjęs mirties patale. Suleidus ligoniui į veną penicillino skiedinio su druskos skiediniu, liga po 24 val. nebesipletė. Po 5 dienų ligonis buvo be temperatūros, pulniai pradėjo gyti, bet vėliau, pristigus penicillino, liga vėl pasikartojo, ir ligonis mirė. Antruoju atveju, taip pat stokoiant penicillino, nepasiekta žymesnių rezultatų. Trečia, karta, kada turėta penicillino pakankamai, gydymo rezultatai pasirodė teigiami; 15 metų berniukas, sirgęs streptococų infekcija, pasveiko. Tais pat 1941 metais buvo pagydyti penicillinu dar 7 žmonės.

Dr. Robert Coghill (netoli Čikagos) surado medžiagą, kurios pridėjus į maitinamąją medžiagą, gaudavęs penicillino desimtis kartų daugiau. Vėliau atrastas pelėsių grybelis, kuris augdavo ne tik maisto paviršiuje, bet ir visoj medžiagoi. Pradėta auginti

V. A. DAMBRAVA - TEISIŲ DAKTARAS

Liepos 12 d. Insbruko Universitetas iškilmingame posėdyje įteikė keletai asmenų daktaro diplomus. Tarp jų daktarų buvo ir vienas užsienietis - lietuvis, Glasenbacho gyventojas, dipl. teisininkas Vytautas - Antanas D a m b r a v a. Tai pirmas lietuvis tremtinys, po šio karo Austrijoje išsigijęs doktoratą. Sunku tvirtinti, bet neteko girdėti, nė spaudoj užtikti, kad per tą laiką būtų kas nors doktorizavęsis ir Vokietijoje gyvenančių tautiečių.

Doktorato išsigijimas normaliu prieškariniu metu Lietuvoje ar užsienio aukštojo mokykloje visada būdavo ypatingai atšyrimas ir spaudoj paminimas; juo labiau tas pažymėtina ir brangintina šiais laikais, kad mokslo sąlygos yra sunkios, ir žmones išvarginti kitų rūpesčių.

Naujasis daktaras gimęs 1920 m. birželio 10 d. Rusijoje. 1939 m. baigė Utenos gimnaziją ir 1943 m. Vilniaus Universiteto teisių fakultetą; 1944 - 1945 m. Insbruko Universitetą išlaikė papildomus dalykus, išlaikė doktorato egzaminus ir parašė dizertaciją, temą: „Grundzüge des Verwaltungsverfahrens“ („Administracinio proceso pagrindai“). Vienas iš komisijos narių, Insbruko Universiteto Teisių fakulteto ord. prof. Ebers, dizertaciją įvertindamas, tarp kitko, įrašė: „Kalbamasis darbas (225 pslp.) yra kilęs, norint jos autoriui pasitarnauti savo tėvynei Lietuvai, nuveikti visus paruošiamuosius darbus Lietuviško adm. proceso įstatymų kūrimui... Autoriaus pasirinktos priemonės šiam uždaviniui atlikti: nuodugnus, platus ir išsamus išnagrinėjimas austrų bendrojo proceso įstatymo, buvusio pagrindu ir Lenkijos, Čekoslovakijos ir Jugoslavijos adm. proceso įstatymų... Autoriaus uolu mas ir stropumas pelno ir užtarnauja pagarbą, pilną pripažinimą ir pagyrimą, ne mažiau ir jo kritiškas nusistatymas, lygiai kaip ir lite ratūros įvertinimai“. Doktorato diplome pažymėta: „Suteikiame teisės mokslų daktaro vardą ir garbę, teises ir privilegijas“. Dizertacijos dedikacija: „Mano Motinai Sibire“.

Šia proga V. A. Dambrava sveikiname ir linkime įgytas žinias ir verda panaudoti Lietuvos garbei ir gerovei.

Insbrukiečiai lietuviui studentui, Dambravą pagerbdami, įteikė samburio garbės ženklą - juostelę.

grybelių kultūros dideliose, 500 hektolitru, induose. Galutinai pasiekta tai, kad viename kub. cm grybeliai pagamindavo 200 penicillino vienetų. Taip buvo surasti būdai penicillinui gaminti, ir 1944 metais birželio mėn. nedideliais kiekiais penicillino buvo įvežta į 19 valstybių.

Dr. Chester Keefer, vienos Bostono ligoninės direktorius, yra parašęs apie penicilliną vadovėlį.

Be auksčiau minėtų susirgimų, penicillinas gerai gydo infekcinių endokartitą ir sifili.

Penicillinas vartojamas injekcijoms į raumenis ar į venas, arba tiesiog ant infektuojamos vietos. Chemiška penicillino sudėtis - grynanglis (C), vandenilis (H), deguonis (O) ir azotas (N), nors atomų skaičius kiekvieno elemento dar nežinomas. Suradus tai, reikia manyti, būtų galima penicillinas sintetiniu būdu gaminti; tai, gal būt, suprantant jo dabartinę komplikuotą gamybą ir padarytų daugiau prieinamą visam pasauliui.

(Iš „Heute“ Nr. 2.)

— o —
„Kol Lietuvos motinos gimdys tokius sūnus, kaip Darių ir Girėnas, Lietuva nežus“. gen. P. Plechvičius apie Dariaus ir Girėno žygį.

M A K I K L A I

Vyt. Tamulaitis

ISLUPTAS VAIDUOKLIS

Viena vakarą, jau gerokai pritemus, mamytė siuntė mane atnešti iš kiemo malkų. Aš pabijojau. Kas gali eiti vakare į kiemą, kai tamsu. Gal koks vaiduoklis nutverti. Man pusbernis pasakojo, kad yra visokių vilnaragių, ir raudondančių, kurie tik tyko tamsoj ką nors nutverti.

- Mamytė, - nedrąsiai pasakiau, - aš bijau... Jau tamsu.

- Tai man vyras, - tarė mamytė, - bijo išeiti į kiemą...

Tuo tarpu atėjo į virtuvę senelis. Jis viską išgirdo ir, paėmęs mane už rankos, tarė:

- Eime, Vytuk. Mudu kartu nieko nebijosime. O jei sutiktume kokią vaiduoklį, tai jam padarysime taip, kaip mano tėvukas padarė...

Linksmas nusitvėriau senelį už rankos ir išėjau pro duris.

- O ką, seneli, tavo tėvukas su vaiduokliu padarė? - paklausiau.

- Tam vaiduokliui daugiau nereikėjo vaidintis, - atsakė senelis nusijuokdamas. - Jis daugiau niekados nedrįso gąsdinti žmonių.

Grižę su malkomis, mudu su seneliu susėdome prie ugnies.

- Papasakok, seneli, apie tą vaiduoklį, - prašiau. - Kaip jis gąsdino žmones?

- Tai buvo jau seniai, - pradėjo pasakoti senelis. - Aš dar mažas vaikelas buvau. Mudu su tėvuku dažnai važiuodavome į mišką, kur buvo daug toliau nuo mūsų namų, negu dabar. Mudu išvažiuodavome anksti rytą, o grįždavome tik vėlai vakarą. Mums reikėdavo važiuoti pro senus vokiečių kapus. Visokių pasakų ir prasimanymų apie juos buvo. Žmonės pasakojo, kad ten vaidinas. Vienas matęs milžiniško didu mo žmogų naktimis ten vaikščiojantį, kitas baltas avis beginejant, trečias vėl kokią nors baisenybę. Kartais vakare susirinkdavo pas mus kaimo vyrai ir nebūtų dalykų apie tuos kapus pripasakodavo. Kitiems net plaukai ant galvos šiausdavos nuo tų pasakojimų. O mano tėvukas tik juokdavosi.

- Et, - sakydavo jis, - niekus pliauskiat. Jokių vaiduoklių nėra. Kam bereikalingai gąsdinti mažus vaikus. Visoki vaiduokliai - tai tik prasimanymai.

Kitiems neįtikdavo tokia mano tėvuko kalba. Vyrai, kurie tas

pasakas porindavo, ant mano tėvuko pyko. Jis mutarė jam atkeršyti.

Viena žiemos diena su tėvuku išvažiavome į mišką. Ilgai ten užtrukome ir grįžom gana vėlai. Naktis buvo graži, mėnulis švietė, ir sniegas žėrėjo. Ramiai šnekučiuodamiesi, privažiavome tuos senus vokiečių kapus. Pajutau baimę. Tiek buvau prisiklausęs visokių pasakojimų apie juos. Žinoma, nesisakiau tėvukui, kad bijau. Nenorėjau pasirodyti bailys, kaip tas kiskis, kuris ir krintancio lapelio išsigąsta. Norėjau būti vyras, kuris gali savo drąsa pasididžiuoti. Ir ėmiau sau drąsiai dainuoti, rodos, nė simto baisiausių baidyklų neišsigąčiau.

Jau buvom bepravežiuoję kapus, kai staiga ant kelio pamaciau keistą sutvėrimą, karvės ragaš ir ilga uodega. Visas suvirpėjau iš baimės ir, vos kvapą atgaudamas, sušukau:

– Tėvuk, kas ten!? Ar matai?...

Mano gyslose tvinksejo kraujas, o širdis taip smarkiai plakė, kad, rodos, ims ir išsoks iš krūtinės.

– Matau, – atsakė ramiai tėvakas.

Baidyklė ėjo vis arčiau mūsų, maurodama storu balsu. Aš laukiau, kada tėvakas dros arkliams botagu, ir lėksim nuo jos, kiek tik arkliškai įkerta. Bet mano tėvakas nė nemanė bėgti. Jis sėdėjo ramus, rodos, nieko čia nebūtų atsitikę. Jis, kaip ir anksčiau, pamazų mosavo botagu ir iš lėto ragino arklius. Pamatęs mane, virpantį iš baimės, jis šaltai pasakė:

– Dar ilgai iš tavęs nebus vyras, jei taip visko bijai. Vyras taip greitai nenusigąsta...

Tie tėvuko žodžiai mane padrąsino. Jis taip ramiai kalbėjo, lyg rodos, koki juoką pasakodamas. Jei ne toks ramus ir tylus jo balsas, būčiau tikrai ėmęs šaukti iš baimės. Prisiglaudęs prie tėvuko, laukiau, kas bus. Kai privažiavom prie baidyklės, tėvelis garsiai paklausė:

– Kas esi ir ko nori?

Baidyklė nieko neatsakė, tik, kažin ką murmedama, vis slinko arčiau mūsų.

– Kas esi ir ko nori? – pakartojo tėvakas daug pikčiau.

– Esu pasiborusio vokiečio siela, – atsakė baidyklė neaiškiai.

– Tai ko tu kapuose nebuvi? – vėl drąsiai paklausė tėvakas.

– Man ten negera... – sumurmėjo baidyklė.

Tėvakas garsiai nusijuokė.

– Kai aš tave į ten nuvarysiu, bus gera, – pasakė jis ir, nieko nelaukęs, išsoko iš rogių, rankoje laikydamas botagą. Tai pamaciusi, bai

dyklė, pamazų pradėjo trauktis kapų link. Bet mano tėvukas jau buvo prie jos. Iš nustebimo nežinojau nė kas daryti. O tėvukas, prisėkęs prie baidyklės, kad ims ją šveisti botagu, kad ims šveisti, net oras skamba nuo smūgių. Baidyklė pasoko bėgti. Bet tėvukas nutvėrė ją ir nepaleido.

– Jei esi miręs, tai ko čia vaikščioji. Kita kartą žinosi savo vietą... – vis pildamas botagu, kalbėjo tėvukas.

Baidyklė, piktai maurodama, norėjo gintis, bet, matyt, pamąčius, kad neatsilaikys mano tėvukui, vėl norėjo ištrūkti. Tėvukas, pačiupęs baidyklę į glėbį, partrenkė ant žemės ir nuplėšė nuo jos seną karvės odą. Baidyklė ėmė maldauti:

– Dovanok, dėduk, dovanok... Aš tik juokais norėjau pagąsdinti

Ir kaip aš nustebau, pažinęs Petraičių Kazio, to didžiausio kaime melagiaus ir juokdario balsą.

Tėvukas, dar kelis kartus gerai susveitęs botagu, pasakė:

– Dėduk, aš tik juokais, aš tik tyčia..., girdėjosi maldaujan

tis baidyklės balsas. – Paleisk mane, paleisk. Aš daugiau ne... ne...

Netoli pušyne, už kapinaičių, pasigirdo vyrų juokas ir aiškus balsas:

– Jau tėvukas Kazią išlupo. Nepasisekė... Cha, cha, cha...

Tėvukas grįžo prie vežimo ir vėl ramiai pavarė arklius. Tik gerą galą pavaziavus, jis pasakė:

– Jei ko nors bijai, pirma išstirk, ar verta bijoti. Bailiams dažnai šešėlis esti baisiausia baidyklė.

Nustebęs tylėjau. Man buvo gėda, kad buvau toks bailys.

Parvažiavę namo, visiems papasakojom tą nuotyki. Visi juokėsi, pilvus susiėmė. O kai sužinojo kaime, kad Petraičių Kazys gavo lupti nuo mano tėvuko, visi jį praminė ir vadino išluptu vaiduokliu, – baidė senelis savo pasakojimą ir pridėjo: – Aš tik vieną kartą savo gyvenime mačiau vaiduoklį ir tą patį mano tėvukas gerai išlupo botagu

Man taip buvo keista ir kartu juokai...

Patarlės. Bailumas ir kvailumas vienu taku vaikštineja ir tą patį žmogų kabinėja.

Arklio saugokis iš užpakalio, jaučio iš priešakio, o pikto žmogaus iš visų pusių.

Į ką jaunas įprasi, ta senas teberasi.

Kur žmogus nori, ten ir gali.

Su klausa netoli eisi.

TINGINIAI IR KATINAS.

Karta tinginėliai
mokyti išėjo.
Bet vietoj mokyklos -
čiūžinėt nubėgo.

Bėgdami pamatė
mūsų tinginėliai,
kad iš vartų eina
rainas katinėlis.

Klausia dykaduoniai
katinėli rainą:
- Ko tu, katinėli,
susiraukęs eini?

Sukniaukė jiems gailiai
katinėlis rainas:
- Štai jau man, ūsočiui,
metai greit sueina.

Proto ir gražumo
man nė kiek nestoka,
tik skaityt, rašyti
aš visai nemoku.

Katinas mokyklų
niekas neįrengia,
ir išmokyti rašto
niekas neįstengia.

O dabar be mokslo
dienos daros baisios,
ir toli be rašto
niekur nenueisi.

Nei išgerti be rašto,
nei ko nors praryti,
numerio ant sienos
nėr kaip paskaityti.

Tinginėliai tarė:
- Katinėli rainas,
dvylika metų
mums jau greit sueina.

Bet išmokyti rašto
mus niekaip negali,
nes ką tik mums sako,
vis eina pro šalį.

Nevilioja knygos
tinginio nė vieno,
bet ant gryo ledo
čiuožiam visą dieną.

Tarė tinginėliams
katinėlis rainas:
- Štai jau man, ūsočiui,
metai greit sueina.

Daugel dykaduonių
man regėti teko,
bet tokius dar pirmus
sutinku ant tako.

Eikite, vaikučiai,
mokyti pradėti,
grįžę iš mokyklos,
galit čiūžinėti.

POLITINĖ APŽVALGA

Svarbiausiuoju paskutiniuoju dienu politinio gyvenimo įvykiu reikia laikyti Paryžiaus konferenciją, kur per didžiausius vargus ir leidžiantis kompromisus buvo sudarytos sąlygos susaukti taikos konferenciją, kuri pagal anglosaksų atkaklų reikalavimą įvyks liepos 29 d. Svarbiausia priežastis, dėl kurios reikėjo susaukti šią konferenciją, buvo būtinas reikalas parengti taikos sutarčių projektus Vengrijai, Bulgarijai ir Suomijai. Sunkiai vyko Italijos klausimo sprendimas, ypač Triesto. Nors dėl šios opios ir strategiskai svarbios problemos ir buvo kompromiso būdu prieita susitarima, bet juo nei Italija, nei Jugoslavija nėra patenkintos. O politinė padėtis ten tiek pastarėjo, kad tik reguliari aliantų kariuomenė gali palaikyti tvarką ir rimti. Sunku būtų tvirtinti, ar Italija jai parengta sutarties projektą ir pasirašys ir ar Triestas neliks nesusipratimų židiniu. Toki šio klausimo išsprendimą ir Amerikos spauda aštriai kritikavo. Apskritai paėmus, Italijai parengtos taikos sutarties projektas gana kietas, ir dar prieš trumpą laiką tokio nebuvo laukta. Be Triesto, netenka ir Dodekaneso ir nezymių sričių, kurias gauna Prancūzija. Ar tik ne naujos respublikos įvedimas padarė anglosaksus mažiau atspairius prieš sovietų poziciją Italijos atžvilgiu.

Ar įvyksianti liepos 29 d. Taikos Konferencija bus sėkminga ir ar visiems priimtinaai pajėgs išspręsti pirmąsias problemas, dar sunku tvirtinti, bet tik viena aišku, kad sovietai visomis įėjomis duoda mažesniems tautoms teisę diskutuoti pasiektus Didžiųjų susitarimus. Ir priešingai, be visų Didžiųjų sutikimo negali būti jokio sprendimo. Vadinai, mažosios tautos galą tik už bendruosius reikalus iš visų jėgų kovoti, o prie susitarimų negali būti prileistos; ši netiksluma ir anglo saksai primetė sovietams.

Prancūzijos Vyriausybė, lygiai kaip ir Italijos, buvo sudaryta desiniųjų, prisidedant komunistams ir socialistams. Tokia padėtimi anglosaksai negali būti nepatenkinti, nes jų pozicijos žymiai sustiprėjo. Sovietų nuotaikos tam priešingos: sovietai, tur būt, gailisi, kad tiek daug kviečių, siuntė, nes prancūzai tos labdarybės neivertino.

Jugoslavijoje nuotaikos gana karingos. Jie savo karui pasirengimu visus gąsdina. Iš to kyla kravinius nuostolius atnešą incidentai su amerikiečiais. Bet Vakarų sąjungininkai visa tai mato ir, atrodo, atitinkamai reaguoja. Maskva mielai praneša apie anglosaksų karinių pajėgų Triesto apylinkėje sutraukimą. Be to, po kelių savaitių trukusios bylos buvo nuteistas mirti generolas Michailovič, garbingasis Jugoslavijos herojus. Jis yra likęs politinių machinacijų aukas. Amerika, atrodo, mielai norėjo jam pagelbėti, o anglai irgi dėjo pastangų, bet veltui. Ar to žmogaus nekaltas kraujas atneš ramybę ir sudarys sąlygas kapituliacijai prieš bolševizmą, nebūtu galima tikėti.

Bolševizmas Lenkijoje davė tokių rezultatų, kokių vyriausybė pageidavo. Žinantįs dabartinės Lenkijos gyvenimo sąlygas, kitko ir negalėjo tikėtis. Tik būdinga yra tai, kad tauta dabartinėmis vakarų sienomis patenkinta. Vadinasi, per daug svetimų žemių nėra reikalo tu

Palestinoje padėtis kiek aprimo, bet liko nep normali: žydai ve da beatodairinę kovą prieš Anglijos imperiją, talkininkaujant kitai svetimai galybei.

Persijoje, kuri jau baigiama Sovietų Sąjungos „sudoroti“, padėtis neaiški. Bet Anglijos gyvūniniai interesai bus atsidūrę dideliame pavojuje. Visi Artimieji Rytai jau turi saukti SOS, o kas ir kada pagalbon atsilieps, dar neaišku.

Saugumo Taryba dėl atomines bombos kontrolės dar negali susitarti, ir iš viso maža vilties, kad susitars. Mat, amerikiečiai dar ne nori atomines jėgas paslapties išduoti sovietams, taip pat nenori vi

su atominių bombų išsprogdinti.

Austrijos ir Vokietijos klausimais dar tik po 2 - 3 mėnesių pradės toliaus tartis, o pradžia buvo visai nesėkminga. Sovietai greitai reikalauja, kad būtų, prieš pradėdant tartis Austrijos klausimu, iškraustyti iš Vakarinės Austrijos visi D.P. Ar su šiuo reikalavimu sutiks visi, 3 Vakarų Sąjungininkai, šiuokart būtų sunku patikėti. Bet kiekvienu atveju nebūsime palikti aklam likimui.

A.S.

ŽINIOS IŠ LIETUVOS

Siauliuose atremontuota Sv. Petro ir Povilo bažnyčia, teatras, baigiamas remontuoti kinas Kapitol. Elektros ir otis sveika, ir miestas gauna energijos. Mieste daug vokiečių belaisvių, kurie naudojami įvairiems darbams; jie gyvena barakuose prie statomos ligoninės ir Gubernijos.

X

Lietuvoje dar nuo karo užsiliko užminuotų laukų, bet baigiami išminuoti. Neseniai baigti išminavimo darbai Marijampolės apskr.

X

Grūdų paruošų skyv viršininku yra J. Bernotas, odos ir avalynės pramonės trestovaldytoju - Kazlauskas, odos pramonės darbuotojų prof. sąjungos respublikinio komiteto pirmininku Simkovičius. Vilniaus fabrika "Žagrės" direktorium Polikša, žemės ūkio komisaro pavaduotoju R. Vilas Sklerius.

X

Paskutiniu laiku tenykštėj spaudoj ir kartu Amerikos lietuvių komunistinėj spaudoj plačiai bendradarbiauja Matas Grigonis, Aleksandras Churginas ir Augustinas Gričius - Pivoša.

NACIŲ NUKANKINTA 2.000 KUNIGŲ

A.R.I. Italijos žinių agentūra skelbia, kad Vokietijoje, pagal sąjaisioje Dachau koncentracijos stovykloje naciai nužudė 2.000 dvasininkų. Toje stovykloje buvo uždaryta labai daug Lenkijos, Vokietijos ir kitų Europos valstybių katalikų kunigų.

1945 m. kovo 23 d. pranešime sakoma, kad Dachau stovykloje buvo internuoti šiu tautybių kunigai: 261 vokiečiai, 64 austrai, 19 vokiečių sulaikytų už Vokietijos sienos, 8 luksemburgiečiai, 791 lenkai, 122 prancūzai, 38 olandai, 34 belgai, 29 italai, 73 čekai, 19 jugoslavai, 4 vengrai, 4 lietuviai, 3 šanai, 2 graikai, 2 šveicarai, 1 amerikietis, 1 anglas, 1 rusas, 1 norvegas, 1 rumūnas, 1 ispanas ir 1 ukrainietis.

Iš internuotų toje stovykloje lenkų kunigų apie 50 nuošimčių neišlaikė vargo ir kančinimų ir apie 25 nuošimčiai voliečių kunigų išmirė.

Žūna žmonės, bet nežūna dideli jų darbai. Taurius ir Girenas - didelio pasiryžimo pavyzdžiai - liks gyvi mūsų tarpe" Dr. L. Eistras.

PUPA

Iš didžiulio tamsiai mėlyno treningo apikaklės išlindusi galvutė meiliai šypsosi. Argi teko iš viso kam nors pamatyti tą veidą liūdnam? Abejoju. Man bent ne. Ją pažįsta beveik kiekvienas iš mūsų – tai Pupa.

Susipažinom komitete. Stačiai perapsirikimą, ieskodamas „grazių veidelėlių“ garsioj „paieskomu“ knygoj, netyčia pakėliau savo žvilgsnį nuo fotografijomis apklijuotu puslapiu, ir išvydau tai, ko knygoje rasti nebesitikėjau. Iš nustebimo nebežinojau, ką besakyti, bet ji mano vis-a-vis to suglumimo nė nepajuto.

Tamsių plaukų garbanomis apsuptas veidas pasipuošė meilia šypsena, ir pasigirdo vaikiškai paprastu balsu ištartas pasveikini-mas:

– Laba diena!

To pakanka. Mes jau pažįstami.

~

– Pupa, einam šokti!

Pupa žvalgosi nedrąsiai į šalis. „Kad aš su... jau susitariau“ Imu už rankos ir ramiai kalbu:

– Jis pats kaltas, kad pavėlavo. Nejau lauksi Tu jo visa šoki?

Nusisėypsau. Matau, kaip, vos pradėjus man šypsotis, pranyksta ne drąsa Pupos veide.

Mes šokame.

Pupa netaupo šypsnių. Vaikišku šypsniu, nieko nežadanti ir nieko neprašanti.

x

Ir atsitik tu man taip! Šiandien tikrai man nesiseka. Daugelis savo kalbų galiu prisipažinti, bet pamėgimu laiptoti ant svetimų kojų – tikrai ne. Susijaudinęs keliu žvilgsnį aukštin, norėdamas atsi-prašyti nelaimingąją kojų savininke. Matau, kaip Pupa susitraukia vi-sa savo būtybe, ir tik iš po juodų antakių žibanti rusvos akys me-to žaibus. Nežinau, ko turiu laukti artimiausiu momentu – ar pro ilgą blakstienas riedančių ašarų srovės, ar pro pykčio iškreiptas lūpas išsiveržiančio „fui“. Ir taip nustembu, kai baimė ir skausmas užlei-džia vietą šypsniui. Pupa vėl juokiasi.

x

– Pupa, einam į kiną!

Pupa atsikalbinėja. Ji turinti būtinai prieš dešimtą grįžti namo, vėliau jos niekas neileis. Jaučiu, kad įtikinėjimai daug nepa-dės. Reikia veikti.

– Nejaugi Tu reikalaus iš manęs tiek nusizeminimo, kad aš gatvėje klaupčiausi prieš Tave ant kelių? – klausiu ją.

Pupos veide abejojimas ir nusivylimas. Ji tikrai nežino, ar ti-kėti mano kalboms, ar ne. Imu už parankės. Pupa dar mėgina atsikalbinėti; bet mūsų šypsniai pagaliau ją nuginkluoja.

Nežinau, ar tą vakarą ją įleido bendrabutis?..

x

Ilgesnį laiką Pupos nematiau. Vėl susitikęs išžiūrėjau mažą, sunkiai pastebimą pasikeitimą jos veide. Pupa keičiasi? Tas pats tre-ningas, tie patys tamsūs plaukai ir juodos blakstienos, tiktai akys

-20-

lyg giliau pasislėpė skruostuose.

Vėl matau ją, sokių salėje; pasigirsta muzikos garsai, ir jos ritman pradeda suktis poros. Lengvas raudonumas nudažo Pupos skruostus, nauja kibirkštis uždega jos rusvas akis, ir aš vėl matau Pupą, so kio sukuryje, dalinancia savo dypsnius.

Aš klydau!

Pupa negali nesisąspsoti.

R.D.

APRŪPINIMO KOMISIJA (VERPFLLEGUNGSKOMMISSION)

GLASENBACHO STOVYKLOJE

1946m. birželio mėn 1d. Glasenbach D.P. stovykloje buvo sudaryta iš keturių asmenų Aprūpinimo Komisija (Verpflegungs kommission), kuri taip pat pasiskirstė pareigomis:

1. Tumėnas - pirmininkas (lietuvių atstovas),
2. Ruhtinsch - sekretorius (latvių "),
3. Kārp - narys (estu "),
4. Pulewitsch - narys (kit.taut. ").

Sios komisijos tikslas, bendradarbiaujant su stovyklos vadovybe, tikrinti, kad stovyklos gyventojams skirtas maistas bei kiti da lykai būtų pilnai tiekiami.

Po ilgų derybų su stovyklos Direkcija dėl Komisijos teisių ir pareigų Komisija šią savaitę priėjo prie susitarimo tik: stovyklos virtuvės tikrinimo darbe.

Pagal tą susitarimą Aprūpinimo Komisija gavo pilną galimybę tikrinti, kad stovyklos gyventojams skirtas maisto kolorijų kiekis (kol kas 1600 - 1700 kol) būtų pilnai išduodamas.

Komisija praso stovyklos gyventojus šiame darbe ją remti ir pastebėjus virtuvėje netikslumus, tuojau pranešti virtuvėj būdinciam Komisijos nariui.

(pas) P. Tumėnas

1946.VII.18.

Aprūpinimo Komisijos Pirmininkas

X

Liepos mėn. 20d., šeštadienį, teatro salėje įvyks bar. Pauliaus Rutenio Instrukto operos solisto, koncertas.
Pradžią - 20 val.

X

Liepos 27 d., šeštadienį, Glasenbacho lietuvių ramovėj lietuvių poezijos vakaras - recitalis. Programa atliks aktorius Juozas Akstinas. Po to bus alutis ir šokiai.

X

Amerikos Nepriklausomybės šventės proga Lietuvių Komitetas iškėlė sveikinimus gen. Clarkui ir Salzburgo igulos virš. Cal. Roefe.

X

Lietuvių Komitetas, pritariant latvių ir estų komitetams, iškėlė Amerikos Raud. Kryžiaus įstaigai memorandumą, reikalaujamas ir to limesnės paramos.

Laikraštį leidžia Spaudos Darbuotojų Kolektyvas: redaguoja redakcinė kolegija (Dabrava, C. Grincevičius, A. Markelis, J. Senkus).

Atsakingas redaktorius C. Grincevičius.

Adresas: Glasenbachas, 2 bar. 14 kamb.

Kaina 1 sil.